

Justitieutskottets betänkande

1980/81:34

om mellankommunala skatterätten (prop. 1980/81:143 jämte motion)

Propositionen

I proposition 1980/81:143 har regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen

dels att anta genom propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

2. lag om upphävande av lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt,

3. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429),

dels att godkänna de riktlinjer för mellankommunala skatterättens organisation som angetts av föredragande statsrådet.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad som anförs i det följande under rubriken Utskottet.

I samband med propositionen behandlar utskottet den med anledning av propositionen väckta motionen 1980/81:2102 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m).

Motionsyrkandet redovisas på s. 5.

De vid propositionen fogade lagförslagen är av följande lydelse.

1 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹

dels att nuvarande 22–26 §§ skall betecknas 26–30 §§.

dels att 1 § och den nya 28 § skall ha nedan angivna lydelse.

dels att rubriken närmast före nuvarande 22 § skall sättas närmast före den nya 26 §.

dels att i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 22–25 §§, samt närmast före 22 § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 §**

Regeringsrätten är, i enlighet med vad i regeringsformen sägs, högsta allmänna förvaltningsdomstol. Den har sitt säte i Stockholm.

Kammarrätt är allmän förvaltningsdomstol närmast under regeringsrätten.

Kammarrätterna är allmänna förvaltningsdomstolar närmast under regeringsrätten.

Kammarrätterna är kammarrätten i Stockholm, kammarrätten i Göteborg, kammarrätten i Sundsvall och kammarrätten i Jönköping.

Länsrätt är allmän förvaltningsdomstol närmast under kammarrätt. I varje län finns en länsrätt.

Länsrätterna och mellankommunala skatterätten är allmänna förvaltningsdomstolar närmast under kammarrätterna. I varje län finns en länsrätt. Mellankommunala skatterätten har sitt säte i Stockholm.

*Mellankommunala skatterätten***22 §**

Mellankommunala skatterätten prövar mål enligt skatte- och taxeringsförfattningarna i den utsträckning som är föreskrivet i dessa författningar.

23 §

I mellankommunala skatterätten finns en eller flera ordförande vilka förordnas av regeringen för en bestämd tid. Den som förordnas till ordförande skall vara lagfaren.

¹ Lagen omtryckt 1979:165.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

24 §

Föreskrifterna i 17 § första stycket och 18 § om domförhet skall tillämpas på mellankommunala skatterätten.

25 §

Nämndemännen i mellankommunala skatterätten förordnas av regeringen. Till nämndemän får utses endast myndiga svenska medborgare som inte har fyllt sjuttio år.

Den som är nämndeman i mellankommunala skatterätten får inte samtidigt vara nämndeman i en kammarrätt.

Föreskrifterna i 20 § andra och fjärde styckena samt 21 § första och tredje styckena om behörighet och skyldighet att vara nämndeman skall tillämpas på mellankommunala skatterätten.

28 §

Ledamot och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svensk medborgare. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd får ej utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndeman i kammarrätt och länsrätt gäller 20 och 21 §§.

Ledamot och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall ha avlagt domared.

De som står i sådant förhållande till varandra som sägs i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får ej samtidigt

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara svenska medborgare. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd får inte utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna gäller 20 och 21 §§ och i fråga om nämndemän i mellankommunala skatterätten 25 §.

Ledamöter och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall ha avlagt domared.

De som står i sådant förhållande till varandra som anges i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får inte samtidigt

Nuvarande lydelse

tjänstgöra som ledamöter i allmän förvaltningsdomstol.

Föreslagen lydelse

tjänstgöra som ledamöter i allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

2 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt

Härigenom föreskrivs att lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1981.

3 Förslag till

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429)

Härigenom föreskrivs att 5 b § rättshjälpslagen (1972:429)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 b §²

Med domstol förstås i denna lag allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, bostadsdomstolen, försäkringsöverdomstolen, försäkringsrätt, marknadsdomstolen, patentbesvärsrätten, arbetsdomstolen, *mellankommunala skatterätten* och krigsrätt. Vad i lagen sägs om domstol skall även gälla arrendenämnd, hyresnämnd, statens va-nämnd och överexekutor.

Med domstol förstås i denna lag allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, bostadsdomstolen, försäkringsöverdomstolen, försäkringsrätt, marknadsdomstolen, patentbesvärsrätten, arbetsdomstolen och krigsrätt. Vad i lagen sägs om domstol skall även gälla arrendenämnd, hyresnämnd, statens va-nämnd och överexekutor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

¹ Lagen omtryckt 1979:240.

² Ny lydelse av 5 b § föreslagen i prop. 1980/81:84 med ikraftträdande den 1 januari 1982.

Motionen

I motion 1980/81:2102 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförs i motionen angående besvär i vissa fall över mellankommunala skatterättens beslut.

Utskottet

Mellankommunala skatterätten föregicks av en mellankommunal prövningsnämnd som inrättades år 1928. I samband med att länsrätterna och länsskatterätterna inrättades år 1971 ombildades mellankommunala prövningsnämnden till en skatterätt.

Grundläggande bestämmelser om mellankommunala skatterätten finns i lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt. Domstolen prövar vissa besvär över taxeringsnämndernas beslut (1 §). Enligt 73 § taxeringslagen (1956:623, 73 § ändrad senast 1979:175) prövar mellankommunala skatterätten bl. a. sådana mål där den skattskyldige har en förvärvskälla som i fråga om beskattningsorten är att hänföra till flera län eller där frågan gäller i vilket län en skattskyldig skall taxeras. Besvär över koncernbolags taxeringar prövas av mellankommunala skatterätten, om bolagen avlämnar självdeklARATIONER i olika län. Det innebär att taxeringsbesvär beträffande de flesta börsnoterade bolag och många andra större företag faller inom domstolens kompetensområde. Vidare prövas skattefrågor i samband med in- och utflyttning ur landet och i vissa fall taxeringar av äkta makar som är bosatta i olika län. (Se också 67 § och 105 § 2 mom. taxeringslagen.) Mellankommunala skatterätten prövar också i vissa fall mål enligt andra författningar på skatteområdet, se t. ex. 4 och 7 §§ förordningen (1933:395) om ersättnings-skatt (4 och 7 §§ ändrade senast 1979:170), 4 § lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst (4 § ändrad senast 1979:173) och 12 § lagen (1978:970) om uppskov med beskattning av realisationsvinst (12 § ändrad 1979:187).

Domstolen har sitt kansli i riksskatteverket. Rätten sammanträder på den ort där den har sitt kansli. När det föreligger särskilda skäl, får rätten sammanträda på någon annan ort (2 § lagen om mellankommunal skatterätt). I mellankommunala skatterätten finns en eller flera ordförande som förordnas av regeringen för en viss tid. Den som förordnas till ordförande skall vara lagfaren (3 §). Föreskrifterna i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar (1971:289) angående domförhet i länsrätterna samt om omröstning, behörighet och domared är tillämpliga i mellankommunala skatterätten (4 §). I mellankommunala skatterätten finns nämndemän som förordnas av regeringen. Till nämndemän får utses endast myndiga svenska medborgare som inte har fyllt 70 år. I övrigt tillämpas beträffande behörighet och skyldighet att vara nämndeman bestämmelser i lagen om allmänna förvalt-

ningsdomstolar angående nämndemän i länsrätterna (5 §).

Förfarandet i mellankommunala skatterätten regleras i förvaltningsprocesslagen (1971:291, ändrad senast 1980:275).

Riksdagen fattade år 1978 ett principbeslut om att de tidigare länsrätterna, länskatteätterna och fastighetstaxeringsrätterna skulle brytas ut från länsstyrelserna och omvandlas till fristående länsrätter, en i varje län (prop. 1977/78:170, KU 47, rskr 308). Samtidigt beslutade riksdagen att mellankommunala skatterätten skulle brytas ut från riksskatteverket. Länsrättsreformen genomfördes den 1 juli 1979 (prop. 1978/79:86, JuU 27, rskr 216, SFS 1979:165). Riksdagens principbeslut om mellankommunala skatterätten verkställdes däremot inte i detta sammanhang (jfr prop. 1978/79:100, bil. 5 s. 77 och prop. 1978/79:86 s. 29).

I den nu aktuella propositionen föreslås de lagändringar som behövs för att principbeslutet om mellankommunala skatterätten skall kunna verkställas. Ändringarna innebär att huvuddelen av bestämmelserna i lagen om mellankommunal skatterätt flyttas över till lagen om allmänna förvaltningsdomstolar samtidigt som lagen om mellankommunal skatterätt upphävs. Härigenom ges domstolen ställning av en allmän förvaltningsdomstol. Förslagen föranleder en redaktionell ändring i rättshjälpslagen (1972:429). Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1981.

I propositionen uttalar föredragande statsrådet att systemet med en eller flera ordförande som fullgör uppdraget som bisyssla har fungerat väl och att det därför inte finns någon anledning att i detta sammanhang göra någon ändring härvidlag. Bl. a. med hänsyn till svårighetsgraden på målen i domstolen är det enligt föredragande statsrådet angeläget att den som förordnas till ordförande även i fortsättningen har erfarenhet som ordinarie domare i en allmän förvaltningsdomstol.

I fråga om dem som tjänstgör vid mellankommunala skatterättens kansli och som f. n. är anställda i riksskatteverket bör reformen enligt föredragande statsrådet i princip inte medföra någon annan organisatorisk ändring än att tjänstemännen anställs direkt i domstolen.

I propositionen redovisar föredragande statsrådet vidare att det för domstolen finns utrymmen i länsrättens i Stockholms län nya lokaler. Mellankommunala skatterätten avses använda viss utrustning och ha vissa tjänster gemensamt med länsrätten.

Medel för mellankommunala skatterättens verksamhet under budgetåret 1981/82 har beräknats vid medelsanvisningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna (prop. 1980/81:100, bil. 5 s. 62, JuU 28 p. 3, rskr 238).

Utskottet finner inte anledning till erinran mot lagförslagen i propositionen eller mot de riktlinjer för mellankommunala skatterättens organisation som föredragande statsrådet har angett.

Regler om besvär över beslut av mellankommunala skatterätten ges i förordningen (1977:937) om kammarrätternas domkretsar m. m. Enligt huvudregeln i 2 § skall besvär tas upp av den kammarrätt inom vars domkrets

den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomstskatt. Om det i mer än en kammarrätt förekommer mål om beskattning som gäller samma förvärvskälla eller som på annat sätt har nära samband med varandra skall målen enligt 4 § handläggas vid en av kammarrätterna om inte särskilda skäl talar mot detta. I fråga om överlämnande av mål skall enligt samma lagrum samråd på lämpligt sätt ske mellan kammarrätterna. Råder olika meningar huruvida målen skall föras samman förfaller frågan. Kan enighet inte nås om vilken kammarrätt som skall handlägga målen, skall de föras till den kammarrätt vid vilken talan först anhängiggjorts.

I motion 2102 påpekas att den skattskyldige i ogynnsamma fall kan bli tvungen att anföra besvär hos samtliga fyra kammarrätter. Även om handläggningen kan koncentreras till en enda kammarrätt efter samråd måste besvärshänvisning ske till samtliga berörda kammarrätter och besvär avgavs till dessa. Denna ordning synes enligt motionären vara onödigt byråkratisk.

I motionen föreslås därför att möjligheterna undersöks att införa ett system i vilket samtliga mål som avgörs av mellankommunala skatterätten vid besvär hänförs till endast en kammarrätt.

Under ärendets beredning har utskottet inhämtat följande uppgifter rörande antalet mål som fullföljts från mellankommunala skatterätten till kammarrätt.

Från mellankommunala skatterätten (MKSR) till kammarrätt fullföljda mål

År	Från MKSR totalt	Till kammarrätten i Stockholm	Till kammarrätten i Göteborg	Till kammarrätten i Sundsvall	Till kammarrätten i Jönköping
1977	212	100	83	15	14
1978	321	134	129	31	27
1979	211	116	55	17	23
1980	200	105	56	17	22
1981					
t.o.m. 04-02	67	37	12	10	8

Till jämförelse kan nämnas att till samtliga kammarrätter under år 1980 inkom totalt drygt 20 000 mål.

Utskottet hyser förståelse för motionärens synpunkt att den nuvarande ordningen kan synas vara onödigt byråkratisk. Den kan också sägas i viss mån bryta mot den inom rättsväsendet i övrigt gällande principen att målen vid fullföljd sammanförs till färre instanser. Vad nu sagts talar i och för sig för en ändring i den riktning som motionären förespråkar.

Vid ställningstagandet till motionsspörsmålet finns emellertid också andra synpunkter som bör beaktas. Som framgår av de statistiska uppgifterna gäller det här ett mycket litet antal mål, och det är inte i varje mål som fullföljd till mer än en kammarrätt aktualiseras. Antalet fall där parter och ombud kan

orsakas särskilda olägenheter till följd av nuvarande bestämmelser får därför bedömas som mycket ringa, och enligt vad utskottet inhämtat löses förekommande samordningsfrågor mellan de i varje särskilt fall berörda kammarrätterna på ett friktionsfritt sätt. Om målen sålunda till antalet inte utgör någon nämnvärd del av kammarrätternas arbetsuppgifter kan motsvarande inte sägas i fråga om målens beskaffenhet. Som framgår av redovisningen i det föregående kan det här röra sig om invecklade skatterättsliga förhållanden, ofta av särpräglad natur. Det är alltså många gånger fråga om kvalificerade mål av betydande svårighetsgrad. Dessa mål bör enligt utskottets mening utgöra ett välkommet tillskott till de målgrupper som i övrigt ankommer på kammarrätterna och därmed verka stimulerande på rättskipningen där.

Det anförda leder utskottet till slutsatsen att de skäl av praktisk och principiell natur som talar för en ändring av den nuvarande ordningen inte är av den tyngd att de motiverar att flertalet av kammarrätterna – till förmån för en av dem – berövas de målgrupper det här gäller. Utskottet är därför inte berett att f. n. tillstyrka en sådan undersökning som motionären föreslår.

Utskottet avstyrker bifall till motion 2102.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar det genom proposition 1980/81:143 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
2. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om upphävande av lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt,
3. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429),
4. att riksdagen godkänner de riktlinjer för mellankommunala skatterättens organisation som angetts av föredragande statsrådet,
5. att riksdagen avslår motion 1980/81:2102.

Stockholm den 28 april 1981

På justitieutskottets vägnar

BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Göte Jonsson (m), Helge Klöver (s), Ella Johnsson (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Bonnie Bernström (fp), Stina Eliasson (c) och Sven Munke (m).